

Sprawozdanie z działalności Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu w roku akademickim 2007/2008

Sprawozdanie obejmuje działalność seminarium od dnia 24 września 2007 r., do dnia 22 września 2008 r., to jest do powrotu alumnów po przerwie wakacyjnej. Miniony rok akademicki był dla wspólnoty seminarium przemyskiego, zgodnie z programem duszpasterskim Kościoła w Polsce, czasem pogłębiania świadomości powołania ucznia Jezusa. Szczególnymi wydarzeniami, bolesnymi dla naszej społeczności, było odejście do domu Ojca trzech kapłanów, którzy w tej wspólnocie uczyli, jak być uczniem i w jaki sposób czynić się uczniami Jezusa. Najpierw w dniu 3 listopada 2007 roku Pan Bóg powołał do siebie wieloletniego wykładowcę historii sztuki, ojca duchownego ks. Wacława Partyjkę. Z kolei 14 maja 2008 r., po długich, ciężkich i mężnie zniesionych cierpieniach, po zasłużoną nagrodę odszedł ojciec duchowny Wiesław Siwiec. 22 lipca 2008 r. do wieczności został powołany trzeci kapłan, który przez wiele lat był prefektem i wykładowcą filozofii - ks. Jacenty Matuszewski. Życie i śmierć tych kapłanów stały się, w tym roku czytelnym znakiem wzywającym do całkowitego zaufania Mistrzowi, który powołuje i odwołuje tych, których sam wybiera, jak chce i kiedy chce, bez względu na ludzkie kalkulacje. Szczególną wdzięczność Bożej Opatrzności seminarium wyraża za dar cierpienia i wielkodusznego przyjęcia woli Bożej przez śp. Ojca Wiesława. Niech Dobry Bóg, któremu nasi Zmarli wiernie służyli, będzie dla nich nagrodą.

30 października 2006 roku wspólnota seminaryjna przeżywała inaugurację nowego roku akademickiego. Uroczystość rozpoczęła się od Mszy świętej koncelebrowanej przez Księdza Arcybiskupa

Józefa Michalika Metropolite Przemyskiego, biskupów: Adama Szala i Mariana Rojka oraz wielu Gości. Po Mszy Świętej uroczystość kontynuowana była na auli seminaryjnej. Prefekt studiów ks. dr Piotr Kandefer odczytał sprawozdanie z działalności Seminarium w roku 2006/2007. Wykład inauguracyjny pt. „Polska szkoła duchowości” – wygłosił ks. mgr lic Marek Wilk – prefekt naszego seminarium. Następnie odbyła się immatrykulacja alumnów roku pierwszego, indeksy otrzymało 34 alumnów.

1. Stan personalny Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu

Formację w seminarium w ubiegłym roku akademickim rozpoczęło 167 kleryków naszej Archidiecezji, oraz 4 Braci z Zakonu Świętego Bazylego Wielkiego. Na urloпах dziekańskich i zdrowotnych przebywało łącznie 15 alumnów. Na kursie pierwszym studia rozpoczęło 34 alumnów, na drugim 33, trzecim 26. Na roku czwartym studiowało 27, piątym 24, zaś na kursie VI studiowało 23 alumnów. Po egzaminach wstępnych przeprowadzonych w lipcu i we wrześniu na pierwszy rok studiów zostało przyjętych 17 alumnów. Na dzień 21 września 2008 r. w seminarium formuje się 138 alumnów, 15 przebywa na urloпах. Z wykładów korzysta jeden brat Bazyljanin. Kurs pierwszy liczy 17 alumnów, drugi 30, trzeci 26, czwarty 16, piąty 23, szósty 26.

W okresie sprawozdawczym zarząd seminaryjny, który kierował pracą formacyjną, stanowili:

Rektor	ks. dr hab. Dariusz Dziadosz
Wicerektor	<i>vacat</i>
Dyrektor administracyjny	ks. mgr Janusz Jakubiec
Ojciec duchowny I	ks. dr Stanisław Jamrozek
Ojciec duchowny II	ks. mgr Krzysztof Chudzio
Ojciec duchowny III	ks. mgr lic. Wiesław Siwiec
Prefekt studiów	ks. dr Piotr Kandefer
Prefekt I i Dyrektor Biblioteki	ks. dr Jacek Żygała
Prefekt II	ks. dr Marek Wilk
Prefekt III	ks. mgr Wojciech Wojtas

W rozpoczynającym się roku akademickim nominację prefekta w naszym seminarium otrzymał ks. dr Tomasz Picur, natomiast posługę ojca duchownego podjął ks. dr Marek Wilk. Za pracę dydaktyczną w naszym Seminarium pragniemy podziękować odchodzącym na emeryturę wykładowcom ks. dr Bronisławowi Twardzickiemu oraz ks. dr Stanisławowi Szałankiewiczowi.

Formację intelektualną w ramach Instytutu Teologicznego w Przemyślu w roku akademickim 2007/2008 prowadziło 35 nauczycieli akademickich, w tym 6 samodzielnych pracowników naukowych (4 profesorów i 2 doktorów habilitowanych), 18 doktorów i 12 magistrów w tym 4 *cum licentia theologica*. Seminarium Duchowne dziękuje za pracę w naszym domu 6 siostron zakonnym ze Zgromadzenia Sióstr Rodziny Maryi oraz 29 osobom świeckim, którzy na stałe lub dorywczo podejmują różnorodne posługi. Dzięki nim seminarium może dobrze i spokojnie funkcjonować.

2. Osiągnięcia naukowe wykładowców Instytutu Teologicznego

Księża Profesorowie Instytutu Teologicznego obok zajęć prowadzonych w Wyższym Seminarium w Przemyślu podejmowali także wykłady w Studium Życia Rodzinnego, Archidiecezjalnym Instytucie Muzyki Sakralnej, Szkole Animatora Biblijnego oraz w innych ośrodkach naukowych i edukacyjnych naszej archidiecezji i poza jej granicami. Do tego grona należeli: ks. prof. dr hab. Władysław Głowa, ks. dr hab. Stanisław Hareźga, ks. dr hab. Dariusz Dziadosz, wykładający na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim w Lublinie; ks. prof. dr hab. Marian Wolicki, pełniący funkcję dziekana Wydziału Zamiejscowego Nauk o Społeczeństwie KUL w Stalowej Woli oraz prowadzący zajęcia na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu; ks. prof. UKSW dr hab. Kazimierz Bełch, pracujący w Instytucie Teologicznym Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Radomiu; ks. prof. UŚ dr hab. Jan Twardy, wykładający na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach; ks. dr Stanisław Szałankiewicz w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Jarosławiu oraz ks. dr Tadeusz Bratkowski na Uniwersytecie Rzeszowskim.

Utrwalonym świadectwem i owocem działalności naukowej środowiska są publikacje, które ukazały się drukiem w okresie sprawozdawczym 2007/2008. Są wśród nich pozycje książkowe, artykuły naukowe, opracowania, recenzje oraz artykuły o charakterze popularnym. W sumie można doliczyć się około 150 różnego rodzaju publikacji autorstwa wykładowców naszego seminarium. Na szczególne wyróżnienie zasługują książki: ks. prof. dr hab. Kazimierz Bełcha pt. *Katolicka nauka społeczna. Podręcznik dla studentów teologii i nauk społecznych* (Kielce 2007 ss. 385), ks. dr hab. Stanisława Hareźgi – *Słowo Boże w życiu i misji Kościoła w Polsce. Biblijno-pastoralne refleksje przed Synodem Biskupów o Słowie Bożym*, (Tarnów 2007, ss. 81) oraz pozycja napisana przez ks. prof. dra hab. Mariana Wolickiego pt. *Logoterapeutyczna koncepcja wychowania*, (Stalowa Wola – Sandomierz 2007, ss. 187).

W roku sprawozdawczym dwóch wykładowców Instytutu Teologicznego obroniło prace doktorskie. Dyskusja nad rozprawą doktorską Ks. Marka Wilka została przeprowadzona 6 czerwca 2008 r. Praca pt. *Cnoty teologalne jako podstawa duchowości świeckich w nauczaniu pasterskim św. Józefa Sebastiana Pelczara* została napisana w katedrze teologii duchowości. Promotorem pracy był ks. prof. KUL dr hab. Jarosław M. Popławski. Rozprawa doktorska ks. prefekta Tomasza Picura pt. *Wierność prawdzie drogą ku pełni człowieczeństwa. Studium teologicznomoralne w świetle nauczania Jana Pawła II* została obroniona 29 maja br. Jej promotorem był ks. prof. dr hab. Sławomir Nowosad.

Osiągnięć naukowych naszym profesorom szczerze gratulujemy. Wykaz publikacji naukowych pracowników naszej uczelni zamieszczono w aneksie sprawozdania.

3. Formacja ludzka

Każdy z kandydatów do kapłaństwa w seminarium jest wezwany do coraz pełniejszego kształtowania swojego człowieczeństwa. Formacja ludzka stanowi podstawę pracy formacyjnej przyszłych kapłanów. Ponieważ rodzina jest pierwszą i zasadniczą szkołą człowieczeństwa, w przebiegu tej formacji uwzględniono spotkania z rodzicami alumnów, którzy byli zapraszani do seminarium. W ra-

mach tych spotkań przewidziano udział w Eucharystii oraz konferencję ojca duchownego i księdza rektora. W roku sprawozdawczym przeprowadzono 4 spotkania z rodzicami poszczególnych kursów: 16 września 2007 dla rodziców alumnów kursu I, 4 listopada dla kursu III, 27 stycznia 2008 kursu II, IV i V, 24 lutego dla rodziców diakonów. Oprócz tych spotkań rodzice alumnów gościli w seminarium duchownym z racji obłóczyn i święceń prezbiteratu swoich synów.

Drugim poziomem, na którym realizowana była formacja ludzka, było oddziaływanie przełożonych. Odbywało się to przede wszystkim poprzez przebywanie z wychowankami w wielu przestrzeniach życia seminaryjnej wspólnoty. Przełożeni, a zwłaszcza wychowawcy, na przeprowadzanych systematycznie konferencjach, podejmowali tematy dotyczące integralnego rozwoju osoby ludzkiej oraz kultury bycia, która przystoi stanowi duchownemu. W roku sprawozdawczym każdy z wychowawców przeprowadził co najmniej trzy indywidualne rozmowy z wychowankiem. Charakter wychowawczy, obok rekreacyjnego miały też wspólne wyjazdy poszczególnych roczników: jeden w czasie roku akademickiego i jeden w czasie wakacji.

Trzecim poziomem, na którym realizowana była formacja ludzka, było przebywanie alumnów ze sobą. Wspólne mieszkanie, rekreacja, nieformalne spotkania, a nade wszystko wspólna praca, przyczyniały się do kształtowania coraz bardziej dojrzałych relacji międzyludzkich oraz formowania postawy odpowiedzialności za wspólne dobro, także w wymiarze materialnym. Prace podejmowane przez alumnów seminarium były bardzo liczne. Najpierw były to prace nad utrzymaniem porządku w budynkach seminaryjnych, w dalszej kolejności należy powiedzieć o pracach w ogrodzie seminaryjnym a w końcu o udziale alumnów w pracach remontowo budowlanych, tak w okresie roku studiów jak i w czasie dyżuru wakacyjnego.

Formacja ludzka była realizowana przez korzystanie z dóbr kultury i jej tworzenie. Alumni w roku sprawozdawczym mieli możliwość oglądania spektaklu teatralnego 22 listopada na scenie przemyskiego zamku Kazimierzowskiego. Sami alumni dali kilka amatorskich przedstawień. Kurs I przygotował program artystyczny z racji święta niepodległości, kurs II spektakl pt. „Szyba”, kurs III

wykonał przedstawienie dla rodziców z racji obłóczyn: *Mój Chrystus połamany*, kurs IV wieczór kabaretowy, kurs V wieczór św. Mikołaja oraz kurs VI jasełka. Co tydzień w seminarium, alumni mogą oglądać w dwóch salach odpowiednio dobrane filmy. Osiągnięcia literackie braci alumnów to przede wszystkim edycja seminaryjnego pisma „Communitas”. W roku sprawozdawczym wydano dwa numery pisma: *Bądźmy uczniami Chrystusa* (o numerze XXIX) i *Karmić się słowem Bożym* (o numerze XXX). Kulturę muzyczną w seminarium tworzy przede wszystkim chór seminaryjny i schola, którymi kieruje ks. dr Tadeusz Bratkowski. W roku sprawozdawczym chór seminaryjny śpiewał kilkanaście razy w czasie liturgii w seminarium i archikatedrze. Oprócz tego dał dwa koncerty poza murami naszej wspólnoty.

Człowiek to nie tylko duch, ale także ciało. Stąd w formacji ludzkiej nie można pominąć kultury fizycznej i sportu. Do dyspozycji alumnów była hala sportowa, siłownia oraz dwa boiska sportowe. Kurs I i II ma zorganizowane zajęcia z wychowania fizycznego. Alumni seminarium byli otoczeni opieką lekarza pierwszego kontaktu, stomatologa oraz logopedy.

4. Formacja duchowa

Aby przyszli kapłani pełniej przyłgnęli do Chrystusa swojego jedyne go Mistrza i Nauczyciela seminarium duchowne podejmuje dzieło formacji duchowej. Szczytem i źródłem wszelkiego życia chrześcijańskiego i uprzywilejowanym miejscem formacji duchowej jest dla alumnów celebrowanie liturgii a zwłaszcza Eucharystii. Wspólnota seminaryjna uczestniczyła w codziennej Eucharystii sprawowanej pod przewodnictwem ojców duchownych i przełożonych, zaś w Eucharystii niedzielnej w bazylice archikatedralnej oraz w wielu uroczystych celebrowaniach sprawowanych pod przewodnictwem biskupów, które najpełniej objawiały tajemnicę Kościoła – wspólnoty zjednoczonej przez Chrystusa. W tygodniowej drodze formacyjnej przewidziana była jedna Msza św. koncelebrowana i jedna sprawowana w języku łacińskim. Cztery razy w tygodniu seminarium duchowne celebrowało liturgię godzin. Adoracja eucharystyczna, modlitwa różańcowa, lectio divina i nabożeństwa okolicz-

nościowe stanowiły okazje do jednoczenia się całej wspólnoty ze Zbawicielem.

Sakrament pojednania i pokuty jest dla kandydatów do kapłaństwa szczególną przestrzenią duchowego wzrostu osiąganego przez stawianie w prawdzie i doświadczania paschalnej łaski Chrystusa. W roku sprawozdawczym szafarzami miłosierdzia Bożego przez posługę sakramentalną byli ojcowie duchowni oraz spowiednicy: ksiądz Marek Pieńkowski, ksiądz Mieczysław Rusin, ksiądz Tadeusz Biały, ksiądz Stanisław Tomaszek, ksiądz Kazimierz Florek i ojciec Wojciech Twardzik OCD.

Dziękujemy Panu Bogu ze jego Słowo obficie głoszone seminaryjnej wspólnotcie uczniów Pana. Za tę dziedzinę formacji w roku sprawozdawczym odpowiedzialni byli przede wszystkim ojcowie duchowni, którzy karmili powierzonych im braci Słowem Pana poprzez indywidualne rozmowy, konferencje wygłaszane do poszczególnych roczników oraz miesięczne dni skupienia. Temat wiodący tegorocznych dni skupienia brzmiał „Uczeń Jezusa Najwyższego Kapłana człowiekiem Dekalogu” toteż kolejno podejmowano refleksję nad dziesięciorgiem przykazań. Ważnymi wydarzeniami w ubiegłorocznej drodze duchowej alumnów były ćwiczenia rekolekcyjne. Rekolekcjom jesiennym w dniach 29 września – 6 października 2007 przewodniczył ks. prałat Andrzej Skiba, zaś wielkopostnym trwającym w dniach 27 lutego – 1 marca 2008 ojciec Marian Gołąb rektor WSD franciszkanów w Krakowie. Od 23 kwietnia do 3 maja kandydaci do święceń diakonatu odprawiali rekolekcje pod kierownictwem ojca duchownego Stanisława Jamrozka. Z kolei w dniach od 4 do 10 maja, rekolekcje przed święceniami kapłańskimi prowadził ojciec Krzysztof Chudzio. W formację duchową alumnów wpięła się również uroczysta nowenna przed Uroczystością Niepokalanego Poczęcia NMP. Rozważania nowennowe głosił ks. prałat Józef Bar.

Duchowy wymiar miało także tradycyjne już pielgrzymowanie całej wspólnoty seminaryjnej do Kalwarii Pałacowskiej (3 maja). W Seminarium miały miejsce liczne nabożeństwa formacyjne, jak np. przygotowujące alumnów do podjęcia duchowej adopcji (ksiądz dr Roman Wawro), o charakterze trzeźwościowym, związane z dziełem Krucjaty Wyzwolenia Człowieka (ksiądz prałat Stanisław Zarych) czy maryjnym.

5. Formacja intelektualna

Formacja intelektualna kandydatów do kapłaństwa znajduje konkretne uzasadnienie w samej naturze posługi kapłańskiej i zajmuje swe szczególne miejsce w całościowym przygotowywaniu alumnów do wyzwań „nowej ewangelizacji”, do której Kościół jest wciąż powoływany. Seminarium chcąc sprostać tym wymaganiom, dbało o pogłębienie wiedzy alumnów. Temu celowi służyły wykłady i ćwiczenia przewidziane programem studiów. Obok wykładów przewidzianych programem w roku sprawozdawczym wprowadzono dodatkowe wykłady i ćwiczenia z teologii biblijnej, dogmatyki i języka polskiego. Alumni zdobywali także uprawnienia wychowawców i kierowników placówek wypoczynkowych dla dzieci i młodzieży.

Ubogaceniem i poszerzeniem oferty intelektualnej były wykłady, prelekcje i spotkania z zaproszonymi gośćmi. W seminarium zorganizowano jedną sesję naukową, delegaci alumnów uczestniczyli w dwóch sympozjach naukowych w seminarium wygłoszono 4 wykłady dla wszystkich alumnów.

I tak w październiku ubiegłego roku w naszym seminarium odbyła się promocja książki z serii „Niezlomni” wydawanej przez IPN *Nigdy przeciw Bogu* traktującej o ks. abpie Ignacym Tokarczuku. 18 października w auli Instytutu Teologicznego w Przemyślu odbyła się inauguracyjna sesja popularno-naukowa pt. *Między niebem a ziemią – sztuka sakralna w życiu i misji Kościoła*, którą zorganizowało Towarzystwo Miłośników Sztuki Sakralnej. 22 październik w Auli Instytutu odbyło się spotkanie z s. dr Ewą Kaczmarek – Misjonarką Chrystusa Króla, która miała wykład pt: „Represje władz partyjnych i rządowych wobec zakonów żeńskich w Polsce (1945-56). Spotkanie zostało zorganizowane przy współudziale ks. Jana Częczka – doradcy metodycznego przy ODN-e i proboszcza parafii Mirocin. 23 listopada na odbywające się na KUL „Dni Duchowości”, poświęconym tematyce „lectio divina”, udali się alumni z IV kursu. Byli to: Mariusz Majewski i Michał Deryło. 20 grudnia w kaplicy, ks. prof. Stanisław Haręzga miał wykład nt. „Lectio divina”, który wcześniej wygłosił w KUL, podczas tegorocznych „Dni Duchowości”. 5 kwietnia w Auli naszego Instytutu miało miejsce spotkanie z b. Marszałkiem Sejmu RP p. Markiem Jurkiem, który

przeprowadził wykład nt. Chrześcijańskiej cywilizacji europejskiej, a potem odpowiadał na pytania alumnów i przełożonych. 8 kwietnia alumni kursu drugiego: Łukasz Nycz i Maciej Flader udali się na sympozjum w KUL, z okazji 750 rocznicy śmierci Dunsza Szkota. 28 maja alumni: dk. Rafał Szypuła (kurs V) i Piotr Stefański (kurs II) wzięli udział w jednodniowym sympozjum naukowym poświęconym roli muzyki kościelnej w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim.

Dopełnieniem seminaryjnej formacji intelektualnej dla 26 alumnów roku VI (w tym jeden Brat Bazylianów) było złożenie egzaminów z całości teologii (*theologicum*) i obrona prac magisterskich przed komisją (7 lutego), której przewodniczył, reprezentujący Wydział Teologii Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, ks. prof. dr hab. Łukasz Kacykowski. Pięciu diakonów broniło w tym roku prac magisterskich na Wydziale Teologicznym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Ważną pomoc w dziedzinie formacji intelektualnej stanowiła seminaryjna biblioteka, czytelnia i zakłady naukowe ze swymi księgozbiorami. W roku sprawozdawczym biblioteka spełniała swoją funkcję gromadzenia i udostępniania zbiorów, służąc różnorodną pomocą w intelektualnej i duchowej formacji alumnów. W odpowiedzi na zapotrzebowanie środowiska, świadczyła swe usługi także osobom spoza seminarium: kapłanom, osobom zakonnym i świeckim. Zasoby biblioteki powiększają się stale poprzez zakupy i dary. W ostatnim roku zakupiono 471 książek. Na ten cel wydano 10 310 PLN.

Od osób duchownych i instytucji diecezjalnych przekazano w formie darów łącznie ok. 1 167 vol. książek oraz liczne czasopiśma. Biblioteka prenumeruje 75 tytułów czasopism polskich i 5 zagranicznych. Na prenumeratę wydano w roku sprawozdawczym 6 321, 98 PLN. Biblioteka otrzymuje w ramach wymiany 65 periodyków.

Wśród ofiarodawców należy wymienić – jak co roku – ks. abpa Józefa Michalika, Kurię Archidiecezjalną, Ks. oficjała Józefa Bara, ks. kanclerza Bartosza Rajnowskiego, Ks. prałata Bronisława Twardzickiego, Pana Profesora Kazimierza Żurawskiego, który systematycznie pozyskuje dla biblioteki pozycje książkowe w językach: niemieckim, angielskim, włoskim, francuskim i hiszpańskim, a tak-

ze Redakcją „Niedzieli Przemyskiej” oraz anonimowych sympatyków biblioteki.

Komputerowym katalogowaniem obejmuje się nowo zakupione i ofiarowane książki, jednocześnie w miarę możliwości wprowadza się starsze pozycje. W roku sprawozdawczym skatalogowano komputerowo 2 941 książek. Suma pozycji bibliotecznych pozostających do dyspozycji alumnów i wszystkich korzystających Czytelników wynosi ok. 125 205 pozycji.

Z biblioteki w ubiegłym roku akademickim skorzystało ok. 463 osoby. Liczba wypożyczeń z magazynu głównego wyniosła 5 670.

Na bieżąco uzupełniano bazę bibliograficzną zawartości „Niedzieli Przemyskiej” - 10 420 opisów oraz kontynuowano opracowanie bazy zawierającej pozycje dotyczące historii diecezji przemyskiej (1 592 opisy), rozpoczęto tworzenie bazy bibliografii zawartości „Kroniki Diecezji Przemyskiej” (1 020 opisów).

Znacznym utrudnieniem w funkcjonowaniu biblioteki są trudności lokalowe, szczególnie brak miejsca na gromadzenie księgozbioru dubletów. W obecnym roku sprawozdawczym podjęto żmudną pracę uporządkowania, skompletowania i spisania dubletów. W wyniku tych prac opracowano ponad 3 300 pozycji. Do zakładów naukowych przekazano ok. 250 woluminów, do Biblioteki Kapituły w Krośnie 211 woluminów, do Biblioteki Parafialnej w Ustrzykach Dolnych 60 woluminów, do Miejskiej Biblioteki Publicznej w Przemyślu 50 woluminów. Część pozycji z księgozbioru dubletów po selekcji była przeznaczona dla alumnów na kiermasz książek, część pozostaje na półce „książki za złotówkę”.

Z funduszy uzyskanych podczas kiermaszu książek zakupiono 3 monitory firmy Belinea 101728 17 LCD. Dzięki pomocy dyrektora administracyjnego Ks. Janusza Jakubca Biblioteka nabyła nowy serwer, który czeka na podłączenie do sieci.

W istniejącej dla potrzeb biblioteki i seminarium, pracowni introligatorskiej oprawiano roczniki czasopism oraz poprawiano zniszczone książki. W ramach biblioteki działała także pracownia kserograficzna.

W okresie sprawozdawczym w Bibliotece pracowały następujące osoby: Dyrektor Ksiądz Jacek Żygała, s. Anna Zagajewska RM, p. Alicja Małek , p. Anna Bardzińska, p. Beata Sikora, a w pracow-

ni introligatorskiej p. Edward Bień. Nadto na pół etatu, w Czytelni czasopism pracowała p. Teresa Skrętkowska. Należy podkreślić, że wiele pracy i zaangażowania w działalność biblioteki, zakładów naukowych i czytelni włożyli sami alumni.)

6. Formacja duszpasterska

Podobnie jak Chrystus formując swoich uczniów zanim obdarzył ich pełnią apostolskiego posłannictwa już pozwalał im doświadczyć radości i trudów ewangelizacyjnego dzieła tak też seminarium duchowne wskazuje alumnom potrzebę stopniowego uczenia się, pełnienia misji pasterskiej w Kościele. Służyć miały temu przede wszystkim wykłady i ćwiczenia z zakresu przedmiotów pastoralnych. W roku sprawozdawczym praktyki były prowadzone w trakcie studiów i w czasie wakacji w rodzinnych parafiach alumnow. Obejmowały one ćwiczenia z katechetyki, homiletyki, liturgiki oraz duszpasterstwa ogólnego. Okazją do zdobywania doświadczenia duszpasterskiego był udział w różnego rodzaju rekolekcjach, pielgrzymkach, spotkaniach duszpasterskich i w diecezjalnym Spotkaniu Młodych Archidiecezji Przemyskiej w Krośnie. Do przebiegu spotkania Młodych zaangażowani byli: klerycy, wśród których byli animatorzy grup w różnych kościołach stacyjnych, alumni z Diakonii Muzycznej, alumni współpracujący z harcerzami, Grupa „Wieczernik” prowadząca w sobotę spotkanie powołaniowe, muzyczny zespół klerycki oraz osoby odpowiedzialne za działalność ewangelizacyjną.

Alumni po II roku studiów realizowali praktykę wakacyjną w zakładzie opieki dla osób starszych w Przemyślu. Z kolei kończący kurs III, uczestniczyli w prowadzeniu wakacyjnych rekolekcji Ruchu Światło - Życie, zaś alumni po roku IV włączyli się w rekolekcje organizowane przez Ruch Apostolstwa Młodzieży i Caritas Archidiecezji oraz pracowali w Muzeum Archidiecezjalnym. Diakoni przez tydzień posługiwali w Domu Księży Emerytów w Korczynie oraz w Domu Opieki Społecznej w Krośnie. Część kleryków wyruszyło na pielgrzymi szlak, wędrując na Jasną Górę. Pozostali ze swych rodzinnych parafii udali się do Kalwarii Pałacowskiej, zaprawiając się w ten sposób w duszpasterstwie pielgrzymkowym. Praktycznemu przygotowaniu do duszpasterstwa służyła działalność kół

zainteresowań. Wśród nich obok seminaryjnej „Caritas” działa 20 agend: *Duszpasterstwo Trzeźwości, Duszpasterstwo Niewidomych, Duszpasterstwo Głuchoniemych, Duszpasterstwo Więźniów, Duszpasterstwo Umierających „Paliu”, Świetlica „Wzrastanie”, Ośrodek Rehabilitacyjno - wychowawczy, DPS ul. Rogozińskiego, DPS „Bakończyce” Duszpasterstwo dzieci upośledzonych „Kazanów”, Dom dziecka „Nasza Chata”, Dom Dziecka „Maciek”, Dom Dziecka „Prątkowce”, Wspólnota „Wiara i Światło” Kazanów, Wspólnota „Wiara i Światło” Salezianie, Oratorium ss. Michalitek, Internat Opiekuńczo wychowawczy „Basztowa”, Świetlica ss. Felicjanek, Duszpasterstwo dzieci autystycznych „Brat Albert”.*

W seminarium istnieje Apostolat Powołaniowy „Wieczernik”, uczestniczący w szeroko rozumianym duszpasterstwie powołaniowym. W roku sprawozdawczym w seminarium zorganizowano sześć trzydniowych serii spotkań dla młodzieży męskiej nazywanych „szkołą modlitwy”. W każdej z serii brało udział około 25 uczestników.

W ramach realizacji programu duszpasterskiego wspólnota „Wieczernik” aktywnie włączyła się w organizację kilku elementów programu Diecezjalnego Dnia Młodych w Krośnie. Alumni podejmowali również promocję Dzieła Pomocy Powołaniom zwłaszcza w czasie wyjazdów na tzw. „niedziele seminaryjne”. Aktywnie też włączyli się w organizację i przeprowadzenie pielgrzymki Dzieła do relikwii bł. Jana Balickiego.

Alumni, uczestnicząc w działającym w seminarium Kole Misyjnym, uczą się otwarcia na dzieło misyjne Kościoła.

Formacji pastoralnej mają służyć także działające w seminarium wspólnoty ruchów i stowarzyszeń religijnych. Alumni zwykle włączyli się do tych wspólnot jeszcze przed wstąpieniem do seminarium. Wspólnoty te jednak są otwarte na wszystkich, którzy pragną skorzystać z ich charyzmatu. Należy tu wymienić wspólnoty Foccolare, Rycerstwo Niepokalanej, Ruchu Światło-Życie i Odnowę w Duchu Świętym.

Sprawy gospodarcze

W roku sprawozdawczym seminarium wykonywano wiele prac remontowo - budowlanych. Zrealizowano kapitalny remont

domu księży profesorów przy ulicy Popiełuszki. Remont obejmował wymianę okien, instalacji CO i wodno – kanalizacyjnej, całkowitą przebudowę kotłowni oraz osuszanie budynku. Przeprowadzono remont dachu na budynku Instytutu Teologicznego. Przede wszystkim jednak należy zauważyć, że w roku sprawozdawczym przeprowadzono gruntowny remont mieszkań alumnów (wymiana instalacji, uzupełnianie tynków, wymiana drzwi i malowanie) w dwóch kondygnacji budynku od strony zamku oraz na trzech kondygnacjach od strony miasta. Pomieszczenia na poziomie refektarza zaadoptowano na potrzeby biblioteki. Oprócz tego przebudowano kilka kominów w budynku głównym oraz przeprowadzono remont elewacji tego budynku od strony dziedzińca.

Posługi i święcenia

Największą radością seminaryjnej wspólnoty były wydarzenia związane alumnów przyjmowaniem przez alumnów święcenia, przez które byli wprowadzani w sakramentalną posługę diakonów i prezbiterów. W ten sposób wchodzili oni w kolejny etap drogi formacyjnej w seminarium. W szatę duchowną zostało przyobleczonych 25 alumnów. Do grona kandydatów do święceń zostało wprowadzonych 26 alumnów. Do posługi lektora ks. bp Marian Rojek promował 20 alumnów, akolitami bp Adam Szal ustanowił 22 alumnów. Święcenia diakonatu dnia 4 maja 2008 r. w Domaradzu, Nowej Sarzynie i Krzemienicy przyjęło z rąk naszych księży biskupów 26 alumnów. 10 maja na prezbiterów ks. abp Józef Michalik wyświęcił 22 diakonów. I zostali posłani, aby wszędzie czynić uczniów i świadczyć o Bożej miłości.

Omnia ad maiorem Dei gloriam.

Przemyśl, dnia 22 września 2008 roku.

ks. dr Piotr Kandefer

Aneks

Wykaz publikacji pracowników naukowych przemyskiego seminarium w roku akademickim 2007 – 2008

Ks. dr hab. prof. UKSW Kazimierz Bełch

I. Książka:

1. *Katolicka nauka społeczna. Podręcznik dla studentów teologii i nauk społecznych*, wyd. „Jedność”, Kielce 2007, ss. 385.

II. Artykuły naukowe:

1. *The Human Persons as the Central Value in a Community in the light of the Social Doctrine of the Church*, „Personalism”, 10/2007, s. 55-65.

2. *Duszpasterstwo migrantów*, „Studia Sandomierskie”, 14 (2007), z. 2-4, s. 63-73.

3. *Autorytet religijny w procesie wychowania chrześcijańskiego*, [w:] *Wartość autorytetów w procesie pedagogicznym*, Stalowa Wola – Rużomberok 2008, s. 107-128.

4. *Współczesny polski patriotyzm*, „Pedagogika Katolicka”, 1/2008, s. 142-152.

III. Publikacje duszpasterskie (popularno-naukowe, popularne, informacyjne):

1. *Uczeń Chrystusa dzieckiem swojej ojczyzny*, [w:] *Bądźmy uczniami Chrystusa*.

2. *Podręcznik duszpasterski XXVIII Przemyskiej Pieszej Pielgrzymki na Jasną Górę*, red. Z. Suchy, Przemyśl 2008, z. 6 s. 5-12.

3. Sześć artykułów na tematy związane z duszpasterstwem specjalnym, opublikowanych na łamach „Niedzieli Przemyskiej”.

Ks. dr Henryk Borcz

I. Artykuły naukowe:

1. *Dekanat sanocki w latach 1944-1956*, [w:] *Powiat sanocki w latach 1944-1956*, red. K. Kaczmarek, A. Romaniak, Rzeszów – Sanok 2007, s. 45-92.

2. *Zjawienia śp. Anny Elżbiety z Potockich Potockiej w opactwie Benedyktynek w Przemyślu w roku 1772*, „Nasz Przemyśl”, nr 8(36), wrzesień 2007, s. 12-13; 9(37), październik 2007, s. 10-11; nr 10(38), listopad 2007, s. 8-9; nr 11(39), grudzień 2007, s. 9-10.

3. *Z tradycji kultu Eucharystii w dawnym Przemyślu*, „Nasz Przemyśl”, nr 5(44), maj 2008, s. 10-11; nr 6(45), czerwiec 2008, s. 10-12; nr 7(46), lipiec 2008, s. 11.

II. Biogramy:

1. *Antosz Józef (1883-1939), kapłan diecezji przemyskiej*, [w:] *Słownik Biograficzny duchowieństwa metropolii lwowskiej ofiar II wojny światowej 1939-1945*, red. J. Krętosz, M. Pawłowiczowa, Opole 2007, s. 26.

2. *Barnaś Albin (1904-1944), kapłan diecezji przemyskiej*, [w:] tamże, s. 28.

3. *Bira Ludwik (1877-1939), kapłan diecezji przemyskiej*, [w:] tamże, s. 33.

4. *Broda Czesław (1885-1940), kapłan diecezji przemyskiej*, [w:] tamże, s. 35-37.

5. *Gielarowski Jan (1888-1943), kapłan diecezji przemyskiej*, [w:] tamże, s. 67.

6. *Kędziński Marcin (1892-1943), kapłan diecezji przemyskiej*, [w:] tamże, s. 83-84.

7. *Kołodziej Stanisław (1907-1942), kapłan diecezji przemyskiej*, [w:] tamże, s. 88-89.

8. *Kopeć Józef (1912-1944), kapłan diecezji przemyskiej*, [w:] tamże, s. 89-90.

9. *Kordyl Ludwik (1905-1944), kapłan diecezji przemyskiej*, [w:] tamże, s. 90-91.

10. *Lach Kazimierz (1886-1941), kapłan diecezji przemyskiej*, [w:] tamże, s. 99-100.

11. *Lubas Stanisław (1886-1942), kapłan diecezji przemyskiej*, [w:] tamże, s. 100-101.

12. *Mazur Jan (1908-1944), kapłan diecezji przemyskiej*, [w:] tamże, s. 103-104.

13. *Nachajski Józef Gustaw (1898-1944), kapłan diecezji przemyskiej*, [w:] tamże, s. 106.

14. *Niemiec Józef (1904-1942), kapłan diecezji przemyskiej, [w:] tamże, s. 107-108.*
15. *Osikowicz Andrzej (1900-1943), kapłan diecezji przemyskiej, [w:] tamże, s. 110-111.*
16. *Potoczny Karol (1891-1941), kapłan diecezji przemyskiej, [w:] tamże, s. 117-118.*
17. *Rafa Józef (1879-1942), kapłan diecezji przemyskiej, [w:] tamże, s.121-122.*
18. *Selwa Władysław (1905-1943), kapłan diecezji przemyskiej, [w:] tamże, s. 127-128.*
19. *Siuzdak Jan (1898-1943), kapłan diecezji przemyskiej, [w:] tamże, s. 129-130.*
20. *Sobowski [Motyka] Walenty (1892-1942), kapłan diecezji przemyskiej, [w:] tamże, s. 132-133.*
21. *Stańko Franciszek (1903-1941), kapłan diecezji przemyskiej, [w:] tamże, s. 133-134.*
22. *Szczerbiński Jan Władysław (1862-1939), kapłan diecezji przemyskiej, [w:] tamże, s. 144.*
23. *Szymczykiewicz Szczepan (Stefan) (1842-1945), kapłan diecezji przemyskiej, [w:] tamże, s. 151-152.*
24. *Tomaka Marcin (1894-1942), kapłan diecezji przemyskiej, [w:] tamże, s. 160-161.*
25. *Trzyna Andrzej (1877-1942), kapłan diecezji przemyskiej, [w:] tamże, s. 161-162.*
26. *Węgrzynowski Stanisław (1890-1941), kapłan diecezji przemyskiej, [w:] tamże, s. 165-166.*
27. *Wiech Jan (1909-1942), kapłan diecezji przemyskiej, [w:] tamże, s. 166-167.*
28. *Wójcik Władysław (1880-1940), kapłan diecezji przemyskiej, [w:] tamże, s. 172-173.*
29. *Zmora Marceli (1884-1944), kapłan diecezji przemyskiej, [w:] tamże, s. 175-176.*

Ks. dr hab. Stanisław Hareźga

I. Książki

1. *Słowo Boże w życiu i misji Kościoła w Polsce. Biblijno-pastoralne refleksje przed Synodem Biskupów o Słowie Bożym, Tarnów 2007, ss. 81.*

2. *Bądźmy uczniami Chrystusa. V Wielkanocny Tydzień Biblijny (30.03-06.04.2008)*, Przemyśl 2008, ss. 61.

II. Artykuły

1. *Istota i praktyka chrześcijańskiej pobożności w świetle Listów Pastreskich (1-2 Tm i Tt)*, [w:] „*Verbum caro factum est*”. Księga pamiątkowa dla Księdza Profesora Tomasza Jelonka w 70. rocznicę urodzin, red. R. Bogacz, W. Chrostowski, Warszawa 2007, s. 241-251.

2. *Dobra nowina dla ubogich „sercem” ewangelizacji w świetle Iz 61,1-3b i Łk 4,16-21*, [w:] *Głosić Ewangelię ubogim*, red. S. Harężga, Sandomierz 2007, s. 133-150.

3. *Odnowa biblijna w archidiecezji przemyskiej na progu XXI wieku*, [w:] tamże, s. 151-168.

Formuła „Bóg jest miłością” w 1 J 4,8.16 i jej recepcja w pierwszej encyklice Benedykta XVI, „*Collectanea Theologica*” 77(2007), nr 3, s. 63-79.

4. *„Rozumieście chwilę obecną” (Rz 13,11). Biblijna odpowiedź na problematykę znaków czasu*, [w:] *Znaki czasu – czas znaków. Tydzień eklezjologiczny 2007. W trosce o Kościół*, t. IX, red. K. Mielcarek i inni, Lublin 2008, s. 13-22.

5. *W Jezusowej szkole modlitwy*, „*Pastores*” 39 (2) 2008, s. 7-16.

6. *Nowe Msze o Najświętszej Maryi Pannie. Komentarze i homilie*, red. A. Paciorek, H. Witczyk, Kielce 2008, s. 9-41, 484-499.

6. *W biblijnej szkole życia*, [w:] *Otoczmy troską życie*, red. S. Stulkowski, Poznań 2008, s. 145-153.

7. *Biblia a misja pasterza w Kościele według Pierwszego i Drugiego Listu do Tymoteusza oraz listu do Tytusa*, [w:] *Przybliżyło się Królestwo Boże. Księga pamiątkowa dla Księdza Profesora Romana Bartnickiego w 65. rocznicę urodzin*, red. W. Chrostowski, Warszawa 2008, s. 161-173.

8. *Eklezjologia*, [w:] *Teologia Nowego Testamentu*, t. I, *Ewangelie synoptyczne i Dzieje Apostolskie*, red. M. Rosik, Wrocław 2008, s. 165-216.

9. *Rola Pisma Świętego w Kościele według 2 Tm 3,14-17*, „*Verbum Vitae*” 13(2008), s. 169-177.

Ks. dr Wacław Siwak

I. Artykuły

1. *Przez Jezusa do Maryi. Z ks. dr Wacławem Siwakiem specjalistą w dziedzinie teologii maryjnej Jana Pawła II rozmawia Dorota Krawczyk, „Przyjdź” [Magazyn poświęcony odkrywaniu duchowości Jana Pawła II], 1(2008) nr 1, s. 12-16.*

II. Artykuły popularnonaukowe

1. *Małe wprowadzenie w teologię i kult Niepokalanego Serca Maryi, „Posiew miłości” 2007, nr 3, s. 5-10.*

2. *Kosztowne paciorki, „Rycerz Niepokalanej” 2007, nr 10, s. 256-258.*

3. *Dialog miłości przekraczający barierę śmierci, „Rycerz Niepokalanej” 2007, nr 11, s. 288-290.*

4. *Wierzę w życie wieczne, „Zeszyty Maryjne” 10(2007), nr 6, s. 16-18.*

5. *Matka Adwentowego Czuwania, „Rycerz Niepokalanej” 2007, nr 12, s. 320-323.*

6. *Jest jeden Bóg, „Zeszyty Maryjne” 11(2008), nr 1, s. 15-17.*

7. *Objawienie Pańskie, „Rycerz Niepokalanej” 2008, nr 1, s. 4-6.*

8. *Bóg za(mieszka)ł wśród nas, „Niedziela przemyska” 2008, nr 2, s. VI.*

9. *W walce z żywiołem ognia, „Rycerz Niepokalanej” 2008, nr 2, s. 36-38.*

10. *Paschalny Baranek, „Rycerz Niepokalanej” 2008, nr 3, s. 70-72.*

11. *Bóg jest Sędzią Sprawiedliwym, który za dobre wynagradza a za złe karze, „Zeszyty Maryjne” 11(2008), nr 2, s. 16-18.*

12. *Wesel się, Królowo Nieba, „Rycerz Niepokalanej” 2008, nr 4, s. 100-102.*

13. *Widowisko wiary i miłości, „Rycerz Niepokalanej” 2008, nr 5, s. 132-134.*

14. *Są Trzy Osoby Boskie, „Zeszyty Maryjne” 11(2008), nr 3, s. 14-16.*

15. *Nieustająca Pomoc, „Rycerz Niepokalanej” 2008, nr 6, s. 164-167.*

16. *Przed Jasnogórką Matką, „Rycerz Niepokalanej” 2008, nr 7-8, s. 196-198.*

17. *Syn Boży stał się i umarł na krzyżu dla naszego zbawienia*, „Zeszyty Maryjne” 11(2008), nr 4, s. 14-16.
18. *Dusza ludzka jest nieśmiertelna*, „Zeszyty Maryjne” 11(2008), nr 5, s. 16-18.
19. *Matka Boska Siewna*, „Rycerz Niepokalanej” 2008, nr 9, s. 228-230.

Ks. prof. UŚ dr hab. Jan Twardy

I Artykuły

1. *Chrystocentryzm w kaznodziejskiej postudze słowa*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 2007, t. 40, z. 1, s. 50-64.
2. *Kaznodziejskie nauczanie o Eucharystii w roku liturgicznym*, „Przegląd Homiletyczny”, 11(2007), s. 65-77.
3. *Kaznodziejskie oddziaływanie na sferę wolitywną słuchaczy*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 2007, t. 40, z. 2, s. 390-404.
4. *Kaznodziejskie nauczanie o pokucie w roku liturgicznym*, „Przegląd Homiletyczny”, 12(2008), s. 119-131.
5. *Między teologią a antropologią w głoszeniu kazań maryjnych*, „Salvatoris Mater”, 9(2007), nr 3-4, s. 216-236.
6. *Postuga słowa związana z sakramentem pokuty i pojednania*, „Studia Pastoralne” 2007, nr 3, s. 63-77.
7. *W postudze Kościoła*, [w:] *Księga jubileuszowa Liceum Konarskiego w Rzeszowie 1658-2008*, red. J. Świeboda, Rzeszów 2008, s. 243-286.
8. *Wychowanie do walki z szatanem przez homilię*, [w:] *Egzorcyzmy w tradycji i życiu Kościoła*, red. A. Żądło, Katowice 2007, s. 213-242.
9. *Źródła kazań pasyjnych*, [w:] *Życie w mądrości krzyża według świętego Pawła. Kazania pasyjne*. Biblioteka Pomocy Kaznodziejskich, t. 18, Przemyśl 2008, s. 4-23.

II Recenzje

1. *Integralne kształcenie kaznodziei*. Red. Włodzimierz Broński. Lublin: Wydawnictwo KUL 2006, ss. 361 (format B5), „Przegląd Homiletyczny”, 11(2007), s. 151-154.
- 2 James J. Bacik, Kevin E. Anderson, *A Light Unto My Path. Crafting Effective Homilies*, Paulist Press New York/Mahwah, N.J.

- 2006, 181 ss. "Śląskie Studia Historyczno - Teologiczne", 2007, 40/2, s. 488-490.
3. Ks. Edward Staniek, *Wielcy mówcy Kościoła starożytnego. Antologia*. Wydawnictwo UNUM Kraków 2007, Format B 5, ss. 508, „Przegląd Homiletyczny”, 12(2008), s. 214-216.
4. Ks. Józef Kudasiewicz, *Oto Matka Twoja. Biblijny katechizm maryjny. Biblioteka Współczesnej Ambony*, Kielce 2007, ss. 166 Format B5. „Współczesna Ambona”, 36(2008), nr 1, s. 201-204.
5. Ks. Włodzimierz Broński, *Formacja homiletyczna alumnów w wyższych seminariach duchownych w Polsce. Studium homiletyczne*. Wydawnictwo KUL Lublin 2007, s. 443. Format B5. „Przegląd Homiletyczny”, 2008, s. 209-213
6. *Wielcy kaznodzieje Krakowa.. Studia in honorem prof. Eduardi Staniek*. Red. Kazimierz Panuś. Kraków: Wydawnictwo UNUM 2006, ss. 526 (format B5). „Przegląd Homiletyczny”, 11(2007), s. 155-158.

III Wydanie zbiorowe

Życie w mądrości krzyża według świętego Pawła. Kazania pasyjne. Biblioteka Pomocy Kaznodziejskich, t. 18, red. J. Twardy, Przemyśl 2008, ss. 101.

IV Przemówienie

Przemówienie na pogrzebie ks. Adolfa Władysława Kowala (Błażowa 30. VI 1998), [w:] *Ksiądz dziekan Adolf Władysław Kowal*, red. S. Drewniak, Błażowa 2008, s. 76-78.

V Wspomnienie

Zastężony proboszcz i dziekan błażowski, [w:] *Ksiądz dziekan Adolf Władysław Kowal*, red. S. Drewniak, Błażowa 2008, s. 104-108.

Ks. dr Roman Wawro

1. *Małżeństwa mieszane i im podobne – aspekty prawne*. „Sprawy rodzinne. Kwartalnik duszpasterstwa rodzin” 2008, nr 1 s. 91-101.

Ks. prof. dr hab. Marian Wolicki

1. Słowo wprowadzające do książki: *Profilaktyka, resocjalizacja, rewalidacja - pomocą rodzinie*, praca zbiorów, pod red. dra hab. B. Kałdon, Sandomierz- Stalowa Wola 2007, s. 9-10.
2. *Rola rodziców w procesie socjalizacji dzieci*, [w:] *Profilaktyka, resocjalizacja, rewalidacja - pomocą rodzinie*, praca zbiorów, pod red. dra hab. B. Kałdon, Sandomierz - Stalowa Wola 2007, s. 58-68.
3. *Osoba znacząca*, „Gość Wrocławski” 2007, nr 13, s. III.
4. *Błogosławiony ks. Bronisław Markiewicz (1842-1912) jako promotor wychowania i nauczania młodzieży na Podkarpaciu*, „Premisla Christiana” , t. XII, Przemyśl 2006/2007, s. 193-208.
5. *Wartość i sens pracy ludzkiej według analizy egzystencjalnej i logoterapii*, [w:] *Praca człowieka jako kategoria współczesnej pedagogiki*, praca zbiorów, pod red. W. Furmanka, Rzeszów - Warszawa 2007, s. 100-106.
6. *Edukacja ku wartościom*, „Kwartalnik Pedagogiczny” 2007, nr 2(49), s. 17-21.
7. *Życie i twórczość Dietricha von Hildebranda*, „Społeczeństwo i rodzina” 2007, nr 3(12), s. 6-20.
8. *Logoterapeutyczna koncepcja wychowania*, Stalowa Wola - Sandomierz 2007.
9. *Małżeństwo i rodzina a sens życia*, [w:] *Rodzina w świetle psychologii pastoralnej*, Łódź 2007, s. 31-39.
10. *Wychowanie moralne dziecka w rodzinie*, „Pedagogika katolicka” 2007, nr 1, s. 73-82.
11. *Rola ojca w wychowaniu religijnym dziecka*, „Pedagogika katolicka” 2007, nr 1a, s. 74-80.
12. *Znaczenie autorytetu w wychowaniu*, [w:] *Wartość autorytetu w procesie pedagogicznym*, prac zbiorów, pod red. ks. dra hab. Jan Zimnego, Stalowa Wola - Rużomberok 2008, s. 53-61.
13. Przedmowa do książki T. Zbyrad (red.), *Wypalenie pracowników służb społecznych*, Stalowa Wola 2008, s. 7-8.
14. *Psychologiczne uwarunkowania wypalenia zawodowego*, [w:] *Wypalenie zawodowe pracowników służb społecznych*, pod red. T. Zbyrad,, Stalowa Wola 2008, s. 33-45.

15. *Wychowanie patriotyczne w rodzinie*, „Kwartalnik Czudecki” 2007, nr 4(36), s. 4-7. (przedruk).
16. *Powitanie*, [w:] *Jego życie to służba i świadectwo. Ksiądz Biskup Edward Frankowski*, praca zbior, pod red. Jan Konefała, Stalowa Wola - Sandomierz 2008, s. 11-14.
17. *Ksiądz Biskup Dr Edward Frankowski jako twórca i dyrektor Instytutu Wyższej Kultury Religijnej w Stalowej Woli*, [w:] *Jego życie to służba i świadectwo. Ksiądz Biskup Edward Frankowski*, praca zbior, pod red. Jana Konefała, Stalowa -Sandomierz 2008, s. 273-288.
18. *Wychowanie patriotyczne w szkole*, „Kwartalnik Czudecki” 2008, nr 1(37), s. 4-7.
19. *Wychowanie katolickie a wychowanie chrześcijańskie*, „Pedagogika katolicka” 2008, nr 2, s. 99-105.